

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 666.

CHICAGO, ILL., dne 17. junija (June 17th), 1920.

LETO—VOL. XV.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone, Lawndale 2407

AMERIKANIZACIJA.

Veliki bobni so nekoliko utihnili, mali pa še ropočejo in od časa do časa zagrmí še beseda "amerikanizacija" tako glasno, skoraj grozeče, kakor da bi bilo treba zbuditi mrtve. In večasi se kdo ustraši nepričakovanega šuma, misleč, da gre za težko operacijo, pri kateri se lahko riskira življenje. To je pač pomota. Na stvari ne bi bilo nič hudega, če ne bi bila vmes ena sitnost, namreč ta, da je težko povedati, kaj pravzaprav pomeni "amerikanizacija". Tisti, ki jo propagirajo, so zanesli vanjo toliko zmešnjave, da je komaj mogoče razmotati štrečno.

Lahko je zahtevati od ljudi, da naj se amerikanizirajo, ali treba bi bilo tudi povedati, kaj to pomeni; in jasno bi bilo treba povedati, tako, da ne bi bilo za tiste, katerim je klic namenjen, nobenega dvoma in da bi natančno razumeli, kaj da se pričakuje od njih. Toda ves čas, kar opazujemo to propagando — in to je že precej časa — vidimo, da ni skoraj dveh agitacijskih skupin, ki bi imeli o stvari enako mnenje.

Amerikanizacija! Kdo bi, živeč v tej deželi, mogel ugovarjati ideji, da postane Amerikanec, to se pravi, da ne ostane tujec med ljudmi, s katerimi hoče živeti, da se torej prilagodi razmeram, da se seznaní z okoliščinami in da skuša koristiti, kjer pričakuje tudi sam koristi? Kdo bi se mogel smatrati za poštenega, pa sovražiti deželo, v kateri bi rad našel srečo, škodovati narodu, med katerim bi rad našel obstanek? Če bi se mislilo na to, kadar se govori o amerikanizaciji, bi se zaželjeni proces izvršil brez prevelikih težav, zakaj med naseljenci samimi bi se dobilo dovolj pomočnikov, ki bi z veseljem sodelovali, ugajajoči s tem svojim lastnim željam.

Toda kdo nam pove po pravici, kakšne cilje zasleduje, kaj hoče ta, kaj oni, kadar govori o amerikanizaciji? Spoznali smo razne družbe, ki se ukvarjajo s tem poslom, čitali smo neštete cirkularje, ki zahtevajo amerikanizacijo in dajejo navodila, poslušali smo propagatorje, ki so zgovorno poveljevali idejo. Na koncu konca smo izprevideli, da je "amerikanizacija" v desetih slučajih desetkrat različna.

Poskušajmo sami spoznati, kaj bi mogla amerikanizacija pomeniti.

Zedinjene Države predstavljajo deželo, ki se je v preteklosti močno razlikovala od večine dežel takozvanega starega sveta. In razlike so ji bile večinoma v čast. Dolgo je Amerika velja-

la za deželo svobode. In to mnenje je bilo opravičeno. Še preden so se ustanovile sedanje politične razmere, so prihajali preko morja ljudje, ki so hrepeneli po svobodnem dihanju. Eni so koprneli po verski svobodi, drugi so otrsali prah s čevljev na pragu političnega zatiranja. Tukaj so iskali prostosti, ki je ni bilo doma. Seveda ni bilo vse idealno in brez pege. Marsikdo, ki je ušel nestrpnosti svoje domače vlade in neznosnosti evropskih institucij, je tukaj pozabil na toleranco in nastopil proti drugače mislečim enako brutalno, kakor so bili tam postopali proti njemu. Toda kljub takim perverznm izjemam je bila svoboda ideja Amerike in tako močna je bila ta ideja, da je pognala koloniste v odprto revolucijo proti Angliji, ko si je oblastna vlada v Londonu lastila avtokratične pravice. Iz revolucije so nastale Zedinjene Države. S krvjo so bile krščene ob porodu in ideja svobode je bila posvečena v besnih bojih.

Ali more biti ideja svobode, ki je stala ob zibelki naroda, danes tuja ali celo nasprotna amerikanizmu? Po tem, kar zasledujejo nekateri "amerikanizatorji", bi bilo soditi, da je. Med njimi so ljudje, ki pridigajo prav taka načela, kakoršna so ustanovitelji te dežele obsojali z besedo in pobijali na bojišču. Z "amerikanizacijo" spajajo nekateri propagatorji misli, nasprotujoče duhu vseh izjav, ki jih poznamo iz rojstvene dobe Zedinjenih Držav, duhu njih ustanovitve in duhu njene konstitucije.

Kakor nobena dežela na svetu, tako tudi Amerika ni ostala tam, kjer je bila v svojem začetku. V najžalostnejši zmoti so vedno ljudje, ki hočejo za večnost ohraniti, kar je, dosledni konservativci, čuteči vsako novost in izpremembo kot osebno žalitev. Navadno se smatrajo za izredno praktične ljudi, večasi postajajo poetični in govore o skalah sredi morja, ki ponosno kljubujejo navalu besnih valov in se ne premaknejo. Pa niso praktični, ker ne vidijo resnice, in njih poezija hodi onstran življenja. Njih skala sredi morja je nastala v teku časa; nekdanj je ni bilo, in čas pride, ko je zopet ne bo. Morje, iz katerega se dviga, izgine; zemlja, ki daje morju korito, se vrne kot nova stavbinska snov v delavnico prirode, iz katere je izšla; solnce, ki nam daje svetlobo in toploto, se ohladi in tudi zanj napoči dan smrti. Zakoni narave pa bodo učinkovali dalje in dalje brez konca in kraja in sle-

deč njih ukazom bo nastajalo vedno novo in novo. Priroda, močnejša od vladarjev in filozofov, od multimilijonarjev in papežev, ne pozna konservatizma. Ona ustvarja in preustvarja, gradi in ruši in zopet gradi, da zopet poruši. Na zemlji, tem neznatnem prašku vesoljnosti, se pa mučijo ljudje, črvički vsemirja, da zgrade in ustanove kaj za večnost, kar bi bilo neizpremenljivo in nepremakljivo — danes in jutri in na vse veke vekov.

Tudi današnja Amerika ni enaka nekdanji Ameriki in zgodovinski filozofi dobrega srca, polni patriotizma, ki bi radi s kratkim stavkom splošno veljavno povedali, kaj je Amerika, ki si včasih tudi domišljajo, da poznajo čarobno formulo, so pozabili, da gre po zakonu evolucije vse iz enostavnega v komplicirano in da je tudi Amerika sledila temu zakonu, kateremu se nič ne izogne. Če je mogoče, da se razlaga amerikanizem danes na mnogo različnih načinov, se ni temu čuditi. V deželi vidimo danes mnogo več oblik, več in raznovrstnejših institucij, socialnih skupin, interesov, stremljenj, kakor v preteklih časih. In nasprotij vidimo kamorkoli se ozremo, toliko in tako ostrih, da jih v obstoječih razmerah ni mogoče izravnati.

Amerikanizem naj izraža nekaj enotnega. Toda kaj, če ni enotnosti? Nadčlovek še ni rojen, navadni ljudje so pa večinoma sužnji svojih interesov. Zato okrstijo to, kar jim je najljubše, radi z besedo, ki ima dober zvok; svoje interese imenujejo ameriške interese, svojim ciljem pravijo ameriški cilji, svoja stremljenja nazivajo ameriška stremljenja.

Rockefellerjev amerikanizem je drugačen, kakor je amerikanizem njegovih najbolj ameriških delavcev; Bryanov amerikanizem se razlikuje od amerikanizma pivovarjarjev; Johnson in Palmer, Lowden in Thompson, Burleson in La Follette, Gompers in Debs — vsak ima svoj amerikanizem in vsi so različni drug od drugega. Kajti različne so osebe in njih lastnosti, podedovane in pridobljene po vzgoji in zunanjih vtiskih, različni so interesi. Vsi živijo v eni deželi, vsi so lahko rojeni v tej deželi, lahko so že generacije njih dedov in pradedov živele tukaj, a vendar pomeni dežela za vsakega izmed njih nekaj drugega, vsak pričakuje od nje kaj drugega, vsak želi, da bi se razvijala v tisti smeri, ki jo smatra sam za najboljšo.

Kaj je torej amerikanizem? Oziroma: Kateri izmed amerikanizmov, ki se ponujajo, zagovarjajo in včasih vsiljujejo, je pravi? Kdo ima pravico razsojati v teh sporih, ko je vsak prizadet? . . . Absolutna sodba je nemogoča, kjer gre za mnenje in nazore, in le mnenja in nazori definirajo amerikanizem. Pomagati si moramo na drug način, če hočemo najti podlago, na katero bi se mogli opreti.

Amerika je posebna dežela s svojo zgodovino in svojo individualnostjo. Amerika je dežela na tem svetu, s katerim ima in mora imeti stike.

V čem se je Amerika v svoji preteklosti karakteristično razlikovala od drugih dežel? Kaj pomeni Amerika za ostali svet?

Temen mrak je bil na zemlji; telesno in duševno tlačanstvo je morilo narode, ko se je na tej strani oceana vžgala baklja svobode, da je njen odsev zažarel po vsem svetu. Revolucija ameriških kolonij ni bila le lokalni dogodek, ampak je zbudila duhove po vsem planetu. Iz tiste revolucije so izšle Zedinjene Države kot samostalna, neodvisna dežela, kot republika, urejena na demokratični podlagi, osnovana v duhu svobode. V tedanjih časih ni moglo biti dvoma, kaj je amerikanizem. Svoboda je bila ameriška ideja, klečeplazenje, oboževanje kraljev in cesarjev, zatiranje je bilo neameriško. Izjava neodvisnosti, ta sijajni historični dokument, govori jasno in izključuje vse dvome. "Ljudje so enako ustvarjeni . . . vsak človek ima nepreporno pravico do življenja, do svobode in do zasledovanja sreče . . . Vsaka vlada dobiva pravice le od soglasja ljudstva . . . Če postane kakšna vlada nevarna tem ciljem, ima ljudstvo pravico, da jo izpremeni ali odpravi in da ustanovi novo vlado na podlagi takih načel in organizira svojo silo na tak način, da bo čim bolj služila njegovi varnosti in sreči . . ."

To je bil amerikanizem tedaj. Ta načela so Ameriko ločile od stare Evrope in so bila karakteristična zanjo. Ali so ta načela mogla izgubiti svojo veljavo?

Kof načelo gotovo ne. Saj niso fraze dneva, ne za posamezen slučaj izbrane formule, temveč principi, katerih pomen ne more izginiti, dokler žive ljudje na zemlji. Svoboda ali suženjstvo, napredek ali nazadnjaštvo, enake pravice ali privilegije — to so trajna vprašanja, na katera ne more človek odgovarjati danes "da", a jutri "ne", če ima sploh kakšna načela in če zna biti dosleden. Oblike se lahko menjajo. Nove razmere zahtevajo nove forme. Sredstva se lahko nadomeščajo. Kar je včeraj služilo demokraciji, jo danes lahko ovira, kar je nekdanj pospeševalo svobodo, jo morda v drugačnih razmerah zatira. Ali svoboda ostane vedno svoboda, enakopravnost je vedno enakopravnost.

Vsakega četrtega julija se praznuje v Zedinjenih Državah dan ameriške neodvisnosti. Uraden praznik je. Menda ni ustanovljen le zato, da se požge na kupe eksploziv, da se brani počitka potrebnim ljudem spati, da se prirejajo izleti in razobešajo zastave. Smatrati se more le za znamenje, da so ostala Ameriki načela neodvisnosti enako sveta, kakor so bila sveta ustanoviteljem te dežele. In po tem bi bilo sklepati, da pomeni amerikanizem še vedno to, kar je pomenil v dobi revolucije, da so pravi Amerikanci tisti, ki verujejo v ta načela, jih pospešujejo in branijo, a slabi Amerikanci ali neamerikanci tisti, ki pačijo ta načela, jih zatirajo, izpodkopavajo in odpravljajo.

Zedinjene Države imajo tudi zunanje stike. Velika je ta republika in ne more živeti puščavniškega življenja. Kaj pomeni amerikanizem v širšem obsegu, kaj pomeni za svet?

Doma je pomenil suvereno pravico ljudstva, svobode in demokratičen razvoj. Načela, ki veljajo doma, se ne morejo pobasati v bisago in nadomestiti z nasprotnimi, kadar pride opravke s sosedom ali s tujcem. Če so Zedinjene Države zase proklamirale svobodo kot najvišje načelo, je pospeševanje svobode njih svetovni poklic. Prevelike so, da bi se mogle zariti same vase in se ne brigati za vse, kar se godi po svetu: spoznati pa morajo tudi nevarnost tujega despotizma za svojo lastno svobodo.

Kaj so daljave na današnji zemlji? Kje so mogoči kitajski zidovi? Demokracija in reakcija, svoboda in zatiranje so v naših časih svetovna vprašanja. Nekoč je Lincoln lahko dejal: "Zedinjene Države ne morejo obstajati na pol svobodne in na pol suženjske." Kar je tedaj veljalo za Zedinjene Države velja danes za ves svet. Vse civilizirane dežele skupaj, ki postajajo kljub vsem dosedanjim nasprotjem in sovražnostim bolj in bolj ena enota, ne morejo trajno obstajati na pol suženjske in na pol svobodne. Eno ali drugo — to velja za vse skupaj.

Tudi za Ameriko ni več vprašanje, kako naj bo doma urejena. Če hoče biti svobodna in imeti svojo svobodo zavarovano, se mora brigati za to, da bo ves svet svoboden. Med vojno smo slišali besedo: "Demokracija naj postane varna za svet." Ta fraza je imela globok pomen. Izrekla je spoznanje, da ni demokracija nikjer varna, če ni varna po vsem svetu.

V tem smislu je amerikanizem v širšem pomenu, amerikanizem v zunanjih odnošajih stremljenje po demokratizaciji sveta, po svobodi vseh narodov in ljudstva vseh dežel.

Mnogo jih je, ki ne mislijo tako. Slišali smo besedo, da je amerikanizem vera v kapitalizem. Če se prepusti odločevanje finančnim magnatom, ni dvoma, da obvelja ta razlaga. Drugi pripovedujejo, da je amerikanizem skromnost in hočejo s tem opisati misel, da ne smejo delavci zahtevati več, kakor jim dovoljujejo podjetniki po svoji volji. Ugledni političarji se bojujejo proti Ligi narodov, ne ker je njena prvotna ideja popačena v načrtu, ampak ker verujejo v doktrino, da naj nimajo Zedinjene Države nič opravka s tujino.

Vse to se lahko imenuje amerikanizem, ali nikakor se ne vjema s tem, kar so zapisali očetje te dežele na svojo zastavo in za kar so se bojevali na življenje in na smrt. Na steklenico strupa se lahko pritisne etiketa z napisom "nektar" in najbolj krvavi avtokrat se lahko imenuje "prijatelj ljudstva". Ali besede ne zadostujejo, poznati je treba stvar. Kapitalizirani amerikanizem, s plahto reakcije pokriti amerikanizem, pod jarmom hinavščine vpognjeni amerikanizem, po zgledih avtokracij predelani amerikanizem, z

džingovstvom opojeni amerikanizem ni amerikanizem ustanoviteljev te dežele, ampak njega negacija. Kdor pomaga, da pridejo v Zedinjenih Državah načela demokracije in svobode, enakopravnosti in socialnega napredka do veljave in da vodi Amerika kolo v boju za ta načela po vsem svetu, je amerikanizem v pravem pomenu besede. Na to, kar imenujejo drugi amerikanizem, se mu ni treba ozirati, če ima zavest, da izpolnjuje dolžnosti, ki jih je spoznal, da so prave.

Slava diplomaciji!

V Parizu so bili zbrani—po njih lastni sodbi—največji politični modrijani vsega sveta, da preustroje, pregrade in preurede to "solzno dolino" na najboljši način in napravijo iz nje lepši in ugodnejši dom za človeštvo. Vse so vedeli in vse znali in nobenega sveta jim ni bilo treba. Kdor je zdrnil izreči svojo misel, je bil sitnež in diletant, ki se je po nepotrebnem vtikal v njemu nerazumljivo visoko politiko. In uredili so svet, —iz Pariza, napravili so granitno stavbo, ki je ne omaje noben vihar in ne razje zob časa.

Komaj par kapljice časa je kanilo v morje večnosti in v Parizu zgrajena stavba je že vsa podobna stari bajti, katere zidovje je treba podpirati na vseh straneh, pa se je vendar treba vsak čas bati, da se poruši vse skupaj bližnji hip. Danes se vse maje in nagiba na vse strani; kaj bo jutri?

V Italiji je padla Nittijeva vlada, in ljubeznivi Giolitti sestavlja novo. Ali kako za boga se je to smelo zgoditi? Take krize se nikakor ne vjemajo z računi glorioznih diplomatov, ki so postavili svet na trdno in trajno podlago. Z italijanskimi zadevami so imeli nekoliko sitnosti v Parizu, ali Nitti je bil mož, kakršnega so Olimpijci na mirovni konferenci potrebovali, mož, ki je znal obsojati D'Annunzija ga obenem podpirati, mož, ki je znal koketirati z boljševismom na Ruskem in ga uganjati v kozji rog doma. Kako so smeli strmoglaviti takega moža? . . . Hm, strmoglavili so ga . . .

Na Ogrskem je padla vlada. Pravijo, da ni bila kos teroristom. Ogrska vlada je prirasla k srcu gospodom, ki so urejevali svet. Pred njo je bila, kakor je znamo, groza na Ogrskem. Nemara ni bila tako grozna, kakor so jo opisovali, četudi ni dvoma, da je bil tako zvani komunistični režim nesposoben za ogromno nalogo, pred katero je bila postavljena dežela. Ali ta režim je minil in nadomestila ga je železna pest. Diplomacija je bila zadovoljna. Vse tožbe o terorju, s katerim je nastopala bela vlada, niso mogle geniti enega srca visokih državnikov, zakaj videli so "vlado reda". Bila je vlada, s kakršno so računali, kakršna je bila v njih načrtih. In ta vlada pada. "Preslaba je bila proti teroristom", pravijo. Pa smo mislili, da so

teroristi že davno ugnali in pobiti. Saj so v Budimpešti toliko obešali, da so morali rablji delati čez čas. In vendar so na Ogrskem še teroristi? In toliko jih je še, da jim vlada ni kos? Pa ne, da bi bili teroristi celo v večini na Ogrskem?

Teroristi! Nekam sumljivo je to ime, zlasti če prihaja z Ogrskega. In sum še povečava dejstvo, da ni bilo od časa, odkar je "vlada močne roke" dobila krmilo ogrske države v roke, nič slišati o uporih, o atentatih in drugih znakih revolucionarnega terorizma, o čemer pa bi bili vladni trobentači gotovo na ves glas poročali če bi bili imeli kaj prilike za to, zakaj prav taka poročila bi bila vsaj deloma opravičila beli teror, ki se ni utrudil ne po dnevi ne po noči. Ničesar ni slišati o teroristih, nič ni videti terorja, a vlada pada, ker mu ni kos. Ne razume li drugošolec, da mora biti tukaj nekaj drugega vmes? In kdor zna le najprimitivnejše računstvo, si lahko izračuna, koliko bije ura v Budimpešti. Vlada te dežele je bila po srcu visoke diplomacije, ali nikdar ni bila po srcu ljudstva, in če je res tam kaj "terorja" od spodaj, ga je očitno izzval teror od zgoraj. Uradni teror se pač lahko še pomnoži, toda vsaka reč ima svoje meje in usoda prenapetega loka je že davno znana le da navadno ne znajo nekateri ljudje nikdar vpoštevati najnavadnejših naukov.

Ogrska je razočaranje za visoko diplomacijo.

Poljaki so pripravljani na mirovno pogajanje s sovjetsko Rusijo. Bili so že prej enkrat pripravljani, pa so izpremenili svoje mnenje, in sedaj so ga zopet izpremenili ker ne prihajajo zmage v Ukrajini tako, kakor bi tresel hruške. Če pa sklenejo Poljaki mir z Ljeninom, splava zopet eno upanje v strmoglavljenje sovjetov po vodi in visoka diplomacija si lahko izruje še nekoliko las iz glave.

Kamor koli se ozremo, vidimo, da se svet nikakor noče sukati tako, kakor so mu bili prepisali v Parizu. V sami Evropi je toliko smodnika, da se je bati vsake sapice, ki bi zanesla iskro vanj, a teh isker šviga več po zraku, kakor meteorjev po svetovnem prostoru. Mirovni diplomati so hoteli odpraviti probleme, a s svojim reševanjem so jih pomnožili, da jih ni moči prešteti. Tako je v Evropi, tako je v Aziji. Na eni strani ugroževajo Japonci Daljni Vzhod, na drugi so jim Kitajci začeli delati resne preglavice. V Perziji je vihar in veter piha preko v Indijo. Anglija se pogaja s sovjetskim zastopnikom zaradi gospodarskih vprašanj, pa misli na velika politična vprašanja in računa, ali je za njo važnejše zavezništvo Francije, ali dobri stiki z Rusijo. In Francija vidi nekaj in sluti nekaj, pa postaja nervozna, tako da ne more več skrivati svoje razburjenosti. Obenem pa gledajo vsi v Ameriko in ugibajo, kdo bi utegnil biti njen kandidat in kaj bo navsezadnje iz Lige na-

rodov, iz dolgov in iz drugih reči, o katerih ima Amerika kaj besede, četudi so mislili, da so jo že popolnoma posadili v kot.

Ej, visoka diplomacija! . . . , Postala je nekoliko previsoka, tako da s svoje višave ni več videla narodov in ljudstva. Diktirala je in dekretirala, začrtavala meje in postavljala doktrine in smatrala se je za božansko. Doli v nižavah pa hodi vse po drugih potih in zgodovina hiti s svojim, razvojem, tako da je danes že pozabljeno in pokopano kar so včeraj postavili "za vso večnost".

Ali napota in zgage dela ta visoka diplomacija še vedno. Neprenehoma postavlja kaj nepotrebnega in z rušenjem njenih plotov in gledaliških gradov je treba porabiti toliko dragocenega časa, da bi se medtem lahko že dvakrat toliko koristnega zgradilo.

Ljudstvo se je včasi bojevalo za volilno pravico da dobi besedo v domači politiki. Prišel je čas, da si zagotovi ljudstvo odločilno besedo tudi v internacionalni, v takozvani visoki politiki. Javnost diplomacije ne zastuje. Tudi če se vodi mednarodna politika pred očmi vseh, je še vedno veliko vprašanje, kdo je vodi. Dokler ne bo ljudstvo gospodar diplomatskega dela, bodo profesionalni diplomati vedno znali sukati stvari po svoje, in kadar pride ljudstvo do tega, da bi moglo popraviti napake, je včasi že prepozno.

Diplomacija je visoka reč, če vpoštevamo, koliko dobrega in koliko hudega se lahko izleže iz njenega dela. Ali resnično visoka bo še le tedaj, kadar postane demokratična v pravem pomenu besede: Kadar je bo vodilo in kontroliralo ljudstvo samo.

Stranke in načela.

Vsa ameriška politika je v krizi, ki jo čutijo vsi, ki jo pa le malo ljudi razume. Ameriška politika je bila brez obzira na vse programe nenavadno konservativna, kar se najbolj izraža v tem, da se naslanja še danes poglavito na dve stranki, izhajajoči še iz dobe civilne vojne. Ne ena ne druga teh dveh strank pa ne predstavlja tega, kar sta predstavljali o svojem rojstvu. To je tudi nemogoče, zakaj predpostavke njiju eksistence so že davno odpadle, interesi, za katere sta se borili nekdanj, so se izpremenili, deloma so se umaknili povsem novim interesom, skupine, ki so bile nekoč kompaktne, so se pocepale in med njih posameznimi deli so nastala nasprotja — stranke pa hočejo še vedno ostati enotno. Najraznovrstnejši interesi naj bi bili pod eno streho, v eni stranki. Stranka pa more imeti le tedaj pomen, če je duševno enotna, in to je le tedaj mogoče, če zastopa enake interese. Poglejmo republikansko ali pa demokratično stranko, pa vidimo takoj, da je ena in druga konglomerat najraznovrstnejših idej, načel, ciljev osebnosti. Wood in Hoover, chikaški Thompson in Lowden, Johnson in albanyjski Sweet, Root

in La Follette — vsi so republikanci; Wilson in Palmer, McAddo in Burleson, Cox in Ford — vsi demokrati. A koliko različnih nazorov pomenijo ta imena! Koliko nasprotij je med njimi! Število bi se lahko še prav izdatno pomnožilo, zlasti med republikanci, a če bi moral vsak teh mož izdelati program po svojih nazorih, si ne bi bila ne dva podobna. Notranje vezi ni ne v eni ne v drugi obeh "velikih" strank in zato jih mora, če hočeta ostati skupaj, vezati kaj drugega, kaj zunanega. Marsikateri njiju članov se taga ne zaveda, ali če bi natančneje preiskali svojo politiko, ki ni pravzaprav njihova politika, ampak diktirana od drugod, bi spoznali, da je veliki kapital tista sila, kateri služijo, četudi pogostoma nevedoma in proti svoji volji. Verjamemo celo, da bi si marsikdo v tej in v oni stranki začel puliti lase, če bi prišel do spoznanja, da je z vso stranko skupaj le služabnik drugih interesov in ciljev, ki mu blagohotno prepuščajo vero, da vodi, med tem ko je le pehan od njih.

Ta kriza se ne more rešiti drugače, kakor z razbitjem starih strank, ki so se preživele in izgubile vsak eksistenčni smisel. Poizkusi ustanovitve novih strank, ki se že nekaj časa ponavljajo zlasti v volilnih letih, izvirajo sicer poglavitno iz razlogov osebnosti, imajo pa vendar globokejši pomen. Smisel morejo imeti le stranke, ki zastopajo določene interese. Umevna je stranka velikega kapitala, stranka srednjih slojev, kmečka stranka, magari tudi stranka inteligence, ali stranka, ki naj zastopa profitarja in konsumenta, izkoriščevalca in izkoriščanega, osvajajočega finančnega magnata in ogroženega malega kramarja obenem, je organizacija protislovja. Stranka tatov ne bi bila tako nesmiselna kakor take zmesi. Dokler ne bodo sloji politično tako organizirani, kakor se razporedani njih interesi, ne more politika dobiti solidne podlage in njena igra bo hazardna, kakor je že vsa ta leta.

Avstrijski socialisti in mednarodni kongres.

Poročali smo pred kratkim, da je mednarodni socialistični urad sklical mednarodni socialistični kongres na dan 1. avgusta v Ženevo. Kakor čitamo v dunajski "Arbeiter Zeitung", se avstrijska socialno demokratična stranka, ki je svojčas priporočala odgoditev kongresa za najmanj pol leta, tudi s tem sklicanjem ne strinja. Internacionalni urad je ugodil njeni prvi želji in odgodil kongres od 1. februarja do 1. avgusta, torej prav za pol leta. Ali avstrijska stranka ima še vedno pomisleke in zdi se ji, da je rok za kongres še vedno prezgoden. V dopisu, s katerim sporoča to mednarodnemu uradu, pravi:

"Pomisleki, ki so napolnili naš strankin zbor na svoječasni predlog, obstajajo še vedno. Tudi danes smo trdno prepričani, da ni ženevski kongres primeren instrument, ki bi mogel služiti obnoviti enote Internacionalne. Nasprotno mislimo, da so postali razlogi, da se kongres ne skliče, izza novembra

1919 še tehtnejši. V tem času je Neodvisna socialno demokratična stranka v Nemčiji odklonila udeležbo na ženevskem kongresu in prekinila stike z bruselskim uradom. Na bistveno podobno stališče se je postavil strasburški kongres francoske Parti Socialiste in letna konferenca angleške Independent Labour Party. Vse te stranke so v enakem položaju kakor švicarski socialisti; sedaj ne pripadajo ne drugi ne tretji Internacionali. Kongres, na katerem vse te stranke kakor tudi tiste, ki so se pridružile moskovski Internacionali, kjer torej cele dežele kakor predvsem Italija in Francija ne bi bile zastopane po odgovornih mandatarjih strank, ampak kvečjemu po neodgovornih osebah, kjer bi bile dežele, v katerih je proletariat razdvojen, le po kakšni posamezni frakciji in v mnogih slučajih le po manjšini reprezentirane, tak kongres se nam ne zdi, da bi bil smotreno sredstvo za obnovev Internacionalne. Nasprotno vidimo v takem kongresu naravnost nevarnost, ki povečava možnost razcepitve doslej enotnih strank in poostri nasprotja, kjer je proletarijat razdvojen . . . Ker vidimo v sestanku ženevskega kongresa le nevarnost za obnovev Internacionalne, je strankino predstojništvo sklenilo, da ne pošlje delegacije nanj.

"Ta sklep se ne obrača zoper nobeno stranko. Nasprotno čutimo potrebo izreči ob tej priliki, kako zelo nas napolnjuje naraščanje mednarodne solidarnosti v vseh deželah z radostjo. Predvsem pozdravljamo pomnoženo zanimanje za kontinentalne razmere v Angliji in se spominjamo zlasti na vztrajne proteste Labour Partv zoper imperialistične diktate iz Saint-Germaina in Versaillesa, in proti belemu terorju Hortyjeve klike na Ogrskem, ki krepča tudi reakcijo v Avstriji in ji daje poguma . . .

"Imeti moramo moč, da prenašamo vdano svojo usodo . . . Bridka nujnost nas sili, da moramo počakati na obnovev Internacionalne. Prepričani smo, da prihaja sedaj vsak poizkus združitve prezgodaj in da bi oteževal budoče delo za novo zgraditev Internacionalne. Historični trenotek, po katerem hrepenimo, še ni prišel. V sedanji dobi bomo premagovali sami sebe in svarili pred vsemi prenegljenimi koraki, zato da se ustanovi, kadar pride zgodovinski trenotek, za boj sposobna Internacionala, v kateri bodo združeni proletarci vseh dežel . . ."

Republičanska konvencija.

V Chicagi je postalo vroče, ali kljub temu je tukaj vse živahno. Ni sicer res, da je veliko mesto ob michiganskem jezeru naj primernejše letovišče in nikdar ne bo, tudi če postane reklama še desetkrat glasnejša kakor že je; kdor ima dovolj denarja, že ve, kje je čez leto bolj prijetno, kdor ga nima, pa seveda ostane v soparnem, zakajenem mestu, ali gotovo ne z veseljem. Nenavadno živahnost pa je pripisati konvenciji republičanske stranke, na katero se zbirajo delegati iz vseh Zedinjenih Držav, in ki jo spremlja ves šum in ropot, vse bobnanje in trobentanje ameriških političkih akcij. Po gledališčih so

shodi, po ulicah parade, po zidovih največjih hotelov naznanjajo največja naznanila "glavne stanove" raznih kandidatov za predsedništvo, po časopisih so vse vesti potlačene v skrite kote in le za poročila o žoganju je še prostora poleg neštetič člankov o konvenciji in o kandidatih, o kupovanju delegatov in o intrigah, o izjavah "velikih mož" in o agitacijskih obedih.

"Velika stara stranka" zboruje. Pozna se ji, da je stara, teže je opaziti njeno velikost. Če so načela tisto, kar spaja kakšno stranko, tedaj je tam, kjer je bila nekdanj ena velika stranka, danes cel kup strančic in frakcij, ki nimajo nič drugega skupnega, kakor ime. Čuden vtisk mora napraviti že množina mož, ki se potegujejo—vsi pod eno zastavo — za kandidature. Ali bolj čudno je, da predstavljaja vsak izmed teh mož politično, gospodarsko in socialno kaj drugega, pa so vendar vsi člani ene stranke in da hoče vsak biti njen glavni reprezentant. Celo o najnavadnejših državljanskih pravicah niso gospodje enega mnenja; medtem ko čuti ta sramoto zatiranja svobode govora in tiska in priporočja iztreznitev, vidi drugi vse rdeče in ne misli bdeč in speč na nič drugega, kakor na nova sredstva za poteptanje vse demokracije. Eden hoče najstrožjo prohibicijo, drugi bi rad odnehal na tem polju. ligi narodov ima vsak svoje posebno mnenje. Ta bi iz predsednika rad napravil diktatorja, oni bi rad omejil njegove pravice. Prvi želi nekoliko socialnih reform, o katerih si pač sam ni na jasnem, drugi kaže že naprej močno pest in zagovarja silo za ohranitev takozvanega reda.

Ves ta konglomerat se imenuje Republičanska stranka. In komaj da prihaja enemu na misel, da bi morala stranka imeti nekaj kakor program ali platformo, ki bi bila merodajna za celoto in bi vezala vse člane. Zdi se, da je večini taka misel najbolj zoprna. Veliko stranko smatrajo vsi za dober aparat za lov na glasove, ali vsak je tako velik individualist, da hoče imeti "proste roke" in ne mara postav, ki bi mu nalagale kaj odgovornosti. Toda v mnogih slučajih so tudi te proste roke le lepa beseda brez pomena. Med kandidati so taki, ki nočejo biti odgovorni stranki, še manj ljudstvu, ampak le zato ne, ker so že odgovorni tistim, ki podpirajo njih kandidature z najmočnejšim agitacijskim sredstvom — z denarjem. Mnogo se govori in piše o velikem zanimanju, s katerim zasleduje ljudstvo republičansko konvencijo. To je večinoma fabricirano zanimanje. Ali v resnici so v deželi faktorji, ki se prav močno zanimajo za to konvencijo, kakor se bodo zanimali za demokratično, faktorji, ki žele dobiti kontrolno nad Belo hišo, kakor bi radi kontrolirali kongres in vsako zastopstvo. Nihče ne gleda tako ostro na vse volilne gibanje, kakor Wall Street, ki dobro ve, kaj je zanj na kocki.

Dobro bi bilo, če bi se tudi delavstvo bolj zanimalo za take reči, ali ne za to, da dela štafažo političarjem po poklicu, ampak da spozna, kar je. Lahko bi spoznalo, da se ponavlja le z malenkostnimi izpremembami stara igra pred volitvami, da mu hočejo namazati medu okrog ust, da mu nastavljajo

pasti in zanke, in da pride zopet žejno čez vodo, če bo poslušalo lepe fraze in verjelo obljubam, ki se nikdar ne izpolnijo, ker se ne morejo izpolniti, ker ne more nihče služiti bogu in mamoni obenem. In če vidi, kako se nasprotniki združujejo kljub največjim načelnim nasprotjem, bi se lahko zavedlo, da je tudi njemu potrebna sloga, če hoče kdaj priti do veljave in doseči svoje pravice. Saj je sloga iožja tam, ker so razlike le v podrobnostih, v taktiki in v sredstvih, kakor tam, ker ni skupnih načel. Nemara bi celo spoznali da ni imel nihče toliko interesa na razbujanju delavske solidarnosti, kolikor veliki kapital, in da ne more biti nič bolj nesmiselno, kakor izpolnjevati srčne želje reakcije.

Župan Thompson je pozval vse chikaško prebivalstvo, da naj razobesi zastave, ker je v mestu konvencija republičanske stranke. To se lahko smatra za akt uljudnosti, s katerim pozdravlja mesto goste, in nič ne bi ugovarjali, če bi bila ta uljudnost nepristranska. Ali župan Thompson pričinja prav pri republičanski stranki, kateri pripada sam in težko je vedeti, ali se bo enako obnašal tudi pri drugih prilikah, kjer ne bi šlo za češčenje republikancev. Ali bi na primer mayor Thompson kazal enako uljudnost, če bi zborovala v Chicagi socialistična konvencija? Doslej ni bilo opaziti tega in zato se zdi, da res ne gre toliko za uljudnost, kolikor za strankarsko propagando.

Radovednost je človeku prirojena lastnost, katere se precej težko otrese, tudi če ga napravi ta lastnost smešnega. Sedaj, ko so v Chicagi zbrani delegati republičanske konvencije, se prodajajo zijala kakor za stavo. Okrog hotelov, kjer imajo posamezni kandidati svoje "glavne stanove", okrog koliseja, kjer zboruje konvencija, v krajih, kjer so kakšni shodi, je dobro, če nima človek kaj opraviti v teh dneh, kajti hodniki so tako prenapolnjeni, da ni za navadnega pešca skoraj nikjer prostora. Časnikarji, političarji in njih oprode govore o velikem zanimanju, ki ga baje kaže ljudstvo za konvencijo. Temu zanimanju se prav po domače pravi firbec. Aspiranti na prezidentovo mesto, ki računajo s tem zanimanjem, se lahko kruto urežejo. Na drugi strani pa razočarava to zijanje in tekanje za vsako parado tudi tiste, ki žele zavedno ljudstvo. Kajti če bi te mase imele kaj resnične politične zavesti, bi ostale lepo doma, kadar paradirajo tisti, s katerimi nimajo nič opravkov in od katerih nimajo česa pričakovati. Videti je, da bo treba še mnogo vzgojnega dela, preden dožori ljudstvo toliko, da bo znalo samo opravljati svoje posle.

Republikanska konvencija ima v svojem programu za predsedniške volitve tudi cele štiri vrste o profitarjih in pravi: "Mi obsojamo demokratično upravo, ki ni izvedla nepristranskih zakonov, ki jih je sprejel republikanski kongres, proti profitarstvu." — Kdo se tem besedam ne smeje? Aliniso republikanci tisti, ki imajo s profitarstvom največ opravka? Seveda vedo to sami prav dobro; ampak to se je moralo zapisati v program, da bo vleklo pri kalinih.

Demokracija in sovjetska diktatura.

Volitve v Nemčiji so končane in kmalu bomo morali poznati definitivni rezultat, morda bomo natančna poročila že tukaj, preden odijejo te vrstice v tisk. Nekoliko pregleda ima zasledovalec že sedaj in v zadnji številki smo omenili uspehe, ki so bili dotlej znani. Danes, ko pišemo, so znani sledeči rezultati:

Neodvisni socialisti	3,648.000 glasov
Desničarski socialisti	3,523.000 glasov
Nemška ljudska stranka	2,637.000 glasov
Demokratska stranka	1,627.000 glasov
Nemški nacionalisti	2,172.000 glasov
Centrum	1,804.000 glasov
Komunisti	329.000 glasov

To pomeni za obe socialistični stranki skupaj 7,171,000, za vse meščanske stranke skupaj pa 8,240.000 glasov. Razume se, da mora biti to še zelo oddaljeno od definitivnega rezultata, zakaj pri zadnjih volitvah je bilo oddanih okrog trideset milijonov glasov. Kadar bodo znani vsi rezultati, se razmerje lahko še izdatno izpremeni. Na dosedanjih poročilih torej ni mogoče graditi sklepnih zaključkov. Ali vpričo očitnega razvoja je zanimiv članek iz peresa Henrika Ströbla, ki je bil napisan v dobi volilnega boja in ki se glasi:

Prepir zaradi demokracije in sovjetske diktature, ki je cepil nemški proletariat od 9. novembra 1918 in mu pribavil tako težke poraze, meče svoje sence tudi na volilni boj. Upanje, da bo nemški delavski razred v sklenjeni vrsti vodil volilni boj proti meščanskemu razredu, in porabil enkrat vso svojo energijo za osvojitve parlamentarne večine, se žal ni izpolnilo. Nezaupanje do večinskih socialistov, ki so se s svojo koalicijsko in Noskejevo politiko tako kompromitirali, je bilo preveliko, in stremljenje neodvisnih, da spoznajo s samostalnim nastopom enkrat popolni obseg svojih pristašev in svojega političnega vpliva, je bilo premočno, da bi bilo moglo priti do skupnega nastopa. Vendar je to zelo obžalovanja vredno in postane lahko usodopolno za nemški razvoj, če ohrani buržvazija tudi to pot večino glasov. Tudi če se bo konkurenčni boj socialističnih strank varoval sovražnosti in umazanosti, pomeni to neizogibno oslabitev socialistične moči pridobivanja. Zakaj tudi če se po novih volilnih določbah ne izgube nobeni ostanki glasov in bodo stranke v narodni skupščini zastopane natančno po razmerju glasov, ki odpadejo nanje, se bo vendar velika množina agitatorične moči, ki bi meščanstvu lahko mnogo odvzela, v bratskem boju zapravila na škodo socializma. Pri tem ni bila osvojitve večine glasov in mandatov nikakor nemogoča reč. Saj je že dne 19. januarja 1919 odpadlo blizu štirinajst milijonov glasov na obe socialistični stranki, proti šestnajstim milijonom meščanskih glasov. Še eno desetino socialističnih glasov in proletariat bi z orožjem demokracije osvojil politično moč.

Vpričo take možnosti izgleda precej čudno, da se baš v tem volilnem boju toliko prepirajo o demo-

kraciji in sovjetski diktaturi. Priznavanje sovjetskega sistema in diktature proletariata se naglašja kot strogo razlikovanje med neodvisnimi in večinskimi socialisti, in odločno se zahteva od neodvisnih kandidatov za narodno skupščino. Smer Däumig-Stöcker-Koenem bi bila celo kaj rada zavezala kandidate, da ne bodo v slučaju izvolitve porabili parlamentarnega delovanja za pozitivno delo, ampak za sabotiranje parlamentarizma in demokracije. Luisa Zietz, Ledebour in Crispian so pač nastopili proti takim prenapetostim.

To zanikanje in sabotiranje demokracije in parlamentarizma bi se dalo pač razumeti, če bi imeli v sovjetskem sistemu nadomestilo, ki bi takoj lahko funkcioniralo. Toda sovjetski sistem nam sicer slavi verna masa in agitatorji in funkcionarji, ki dobivajo svojo frazarsko modrost iz druge in tretje roke, kot institucijo, ki nastopi v trenutku proletarske diktature takorekoč avtomatično. Če pa nasprotno poslušamo vodilne glave te smeri, tedaj slišimo, da ni sovjetski sistem nikakor organizacijska oblika, ki bi se dala hitro in varno izvesti, ampak za enkrat le ideja, tendenca, ideologja. Tako pravi Däumig: "Ker je organizacija sovjetov dete revolucionarnih dob se ne bo nikdar gotova, dovršena, v lepo paragrafiranih določbah pojavljala." (V "Revoluciji", neodvisnem socialističnem letniku.) In nadalje: "V sovjetskem sistemu naj se najprej diktatura proletariata organizatorično pripravi. Nadalje naj se z njim osvoji politično moč in naposled po doseženi zmagi proletarske diktature izvede v gospodarskem procesu in v državnem aparatu." Däumig torej računa z razvojnim procesom, ki nikakor ne bi bil kratkotrajen. Še le kadar se po počasni zgraditvi sovjetskega sistema ustvarijo politični in gospodarski predpogoji, se more po njegovem mnenju razglasiti diktatura proletariata. Povsem podobne nazore najdemo v pravkar izdani knjigi (Gospodarska bojna knjiga za tovarniške svete), ki obsega razprave raznih narodnih ekonomov in praktičnih gospodarjev, ki bi jih mogli označiti za sovjetske specialiste. Tu čitamo, kar piše Ernst Jacobi: "Preden se govori o obliki sovjetskega sistema, je treba omeniti, da se tukaj seveda ne more pokazati, v kakšno stavo bo se razvijejo današnji borni začetki. Za to potrebni proroški dar se ni doslej nikjer pokazal. Težko da bo sovjetski sistem v kratkem predstavljal gotovo in dovršeno poslopje, ampak se bo v razvoju revolucije venomer zboljševal." In Friedrich M. Minec izjavlja: "Sovjetski sistem se ne more konstruirati, ampak mora s preobratom in z gradnjo sam rasti." . . . "Tisti trenutek, ko napravimo iz sovjetske ideje sovjetski sistem, zapademo že v mišljenje množic. Konstruktivno izmišljen sovjetski sistem ne more nikdar uresničiti sovjetske ideje." In Müller-Neuhaus piše o socializaciji gospodarstva: "Kdaj se izvrši ta prehod, je pa odvisno od tega, če se posreči zanesti v široke množice tisto znanje, ki je potrebno, da se razlikujejo sposobni in nesposobni voditelji v produkciji in gospodarstvu."

Lahko torej izrečemo: Prvič, da sovjetski sistem še ni preizkušen, da je še le ideja in da se mora

za prakso še le ustvariti; in drugič, da se ne more iz idejne konstrukcije prenesti v resničnost, ampak da more še le iz revolucionarnega razvoja dobiti svoje oblike. In zlasti Minck se nikakor ne strinja z načrtom za zgradbo sovjetov, kakor ga je izdelal berlinski izvrševalni svet. Pravi, da kaže način, po katerem hoče ta načrt razdeliti industrijsko produkcijo po devetih državnih skupinah, neznanje ogromne mnogostranosti industrijske produkcije: "Le nevednež si more domišljati, da je mogoče opraviti zgradbo socialistične produkcije s potezo peresa. Naučiti se moramo, da je naša prva in najvažnejša naloga pridobiti si temeljito znanje vsega gospodarskega življenja." "Bojna knjiga za tovarniške svete" lahko razdene marsikatero lahkoumno iluzijo in uvede delavstvo v kompliciranost moderne produkcije in v velikost socialističnih nalog. Vendar pa se potaplja še preveč v sivi teoriji s tem, da smatra demokracijo kratkomalo za pokopano in njeno nadomestilo s političnim in gospodarskim sovjetskim sistemom že za absolutno gotov. Iz vseh teh priznanj sovjetskem sistemu in o njega počasnem uresničenju se mora pa logično sklepati, da se ne more sovjetski sistem realizirati od danes do jutri in da torej ne moremo izhajati brez demokracije in vsaj brez znatnih ostankov sedanjega gospodarskega sistema. Saj je po Däumigu diktatura proletariata še le tedaj mogoča, če jo je sovjetski sistem organizatorično že dovolj pripravil, sovjetski sistem pa more še le v praktičnem delu v gospodarskem procesu postati življenja sposobno in krepko bitje. Ali tudi če bi že mogli osvojiti diktaturo proletariata: Na temeljito socializacijo produkcije se pravpo nazorih sovjetskih teoretikov ne bi moglo misliti, dokler se ne bi proletariati dovoljno seznanil s svojimi težkimi gospodarskimi funkcijami. Tudi Kautsky pravi v omenjenem letniku (Revolucija): Čim manj si moremo danes dovoliti luksus učnine, tem bolj je potrebno vsako socializacijo natančno pripraviti. Nič ni gospodarsko bolj pogubno, kakor prenačljena, šablonska socializacija, kakršna se je izvajala v Rusiji in na Ogrskem. Vpričo naše revščine bi bilo tudi dvojno potrebno, da se povsod, kjer se socializira, naglašajo tiste strani, ki napravijo socializirano delo bolj produktivno od kapitalističnega, in se na drugi strani izogniti vsemu, kar bi moglo napraviti to delo manj produktivno."

Klie po diktaturi proletariata je torej v sedanji situaciji tem bolj neumesten, ker se ga delavski razred v svojem lestnem interesu ne bi mogel brezmejno poslužiti. S sistemom terorja ne bi mogel pospešiti gospodarskega razvoja, temveč bi le provociral ogorčenje meščanskih elementov in upor kmetov, ki bi lahko postal usodepoln za revolucionarni in socialistični razvoj. Pač zelo po pravici piše Kautsky: "Socializacija industrije, kolikor je vpričo danih tehničnih in gospodarskih pogojev dežele in moralne in intelektualne višine proletarata mogoča, bo le tedaj imela obstanek, če se sprijaznijo kmetje z njo." Povrh tega odklanja omenjeni Ernst Jacobi v bojni knjigi svetov teror tudi za sovjetsko gospodarstvo. Raba sile bo tudi za sovjetski sistem kočljiva reč.

Tudi se ne bi smel odreči neomejene svobode kritike, koalicijske, tiskovne in zborovalne svobode. "V gotovih oblikah diktature se sovjetski sistem, ker ni izpostavljen kritičnemu prereševanju, lahko izrodi v sredstvo gospodovalnega stremljenja peščice demagogov."

Tudi po našem prepričanju bo igral sistem svetov pri zgradbi socializma važno vlogo. Če pa napravi demokracijo in parlamentarizem nepotreben, je vsekako veliko vprašanje. Izven dvoma pa je, da je demokracija v Nemčiji za prihodnja leta povsem neizogibna, ker je edini sistem, ki more vztrajati v danih političnih in gospodarskih razmerah. Revoluciji in socializmu torej ne koristi brezmočno sabotiranje demokracije in parlamentarizma, ampak le nji-ju izprememba v orožje proletariata, v kar ga razumnost in energija lahko prekuje.

Po kakšnih metodah je postal socializem znanstven?

(Konec.)

Toda če vpoštevamo razredne boje na splošno, bi se morali vendar držati pravila, da pride ta doktrina na drugo mesto, kajti razredni boji so tako stari, kakor je stara človeška zgodovina sama, med tem ko je doktrina vrednosti in nadvrednosti omejena na kapitalistično družbo. Zlasti se moramo omejiti na razredni boj, kakršen je danes. Razredni boj izvira logično iz doktrine vrednosti in nadvrednosti, in sicer zato, ker prihaja iz izkoriščanja dela potom tega procesa. Tukaj pridemo do točke, ki se nanaša na Marksovo stališče, v kolikor se vrednost produktov določa po delu, in kje se ta vrednost nadaljuje.

Teorijo, da se vrednost produktov določa po delu, je zastopal že Adam Smith, angleški ekonom. Bolj razvil je to teorijo David Ricardo. V rokah teh dveh ekonomov, je bila ta teorija polna nerazumljivih kontradikcij. V krogu teh kontradikcij sta imela Ricardo in Smith sporeke, ki niso vodili nikamor.

Ricardo je bil mnenja, da je bila vrednost dela enaka vrednosti blaga, proizvedenega po delu. Na podlagi tega bi bila vrednost 12-urnega dela enaka blagu, ki potrebuje toliko ur za izgotavljenje. Ker je bil Ricardo mnenja, da se je delo oziroma delovna moč kupovala po kapitalistih po njeni pravilni vrednosti, bi to pomenilo, da bi bil delavec, ki je prodajal svojo delovno moč, plačan sorazmerno po vrednosti produkta njegove delovne sile. Angleški socialisti Ricardove dobe so naravno zahtevali, naj jim Ricardo pojasni, zakaj delavec, ki dobi teoretično vse, kar je produciral, ne dobi tega v resnici. Na to vprašanje ni imel Ricardo nobenega odgovora. Odgovoril pa je na to vprašanje Karl Marks z doktrino nadvrednosti.

Trditev o "vrednosti dela", kakor trditev o "produktivnosti kapitala", je Marks enostavno zavrgel. Te fraze — je dejal Marks — niso nič drugo, kakor slepilo za zavajanje, ki se ga poslužuje jezik. Kar kupi kapitalist, ni delo, ampak le moč, ki se

vprega v delo. V kapitalistični družbi se vrednost delovne moči ne določa po tem, kar ta moč producira, ampak po tem, kar stane za produciranje delovne moči same. Delovna moč je človeška energija. Ta se poraja vsled zavžite hrane, obleke, strehe, kretenj itd. Sumo teh reči tvorijo ceno za prehrano ali življenje. Poprčna cena delovne moči — plača — je torej umerjena po ceni za prehrano. Razlika med tem, kar stane delaveca za prehrano, in med tem, kar delavec s svojo delovno silo producira v blagu pri delu, tvori dohodke izkoriščajočega razreda. Za boljše razumevanje lahko rečemo, da ako dela delavec 12 ur na dan, je v prvih šestih urah zaslužil svojo plačo. Teh šest ur imenuje Marks "potrebno vrednost". "Potrebna" je vsled tega, ker je neizogibna za produkcijo delovne sile, to je vzdrževanje delaveca pri življenju. Blago, ki je producirano po tem času, to je po preteku prvih šestih ur, je "navdrednost"; "navdrednost" je v tem smislu, ker je nad vrednostjo tistega, kar dobi delavec v obliki plače. Ta čezmernost je obdržana po lastniku kapitala; ona tvori vir — edini vir nezasluženega bogastva. Iz te navdrednosti dobivajo banke svoje obresti in veleposestniki svoj rent. Nobena reforma ne more popraviti stanje delavskega razreda, če pusti to navdrednost nedotaknjeno.

Črta, ki loči vso vrednost v "potrebno" in "navdredno", ni stalna. Delavski razred organizira delavske unije in potom kolektivnega pogajanja in zveze, je v stanju dvigati cene delavne moči, in na ta način premakniti črto tako, da "potrebno vrednost" pomakne naprej na račun "navdrednosti". Toda kapitalisti se odzovejo in s svojimi organizacijami, ki jih nazivljejo državne aliance, razne asociacije, itd., unije oslabe in če je mogoče uničijo, da na ta način uravnajo črto "navdrednosti" na račun "potrebne vrednosti" zopet nazaj. Ta boj za premikanje črte naprej in nazaj, tvori razreden boj, ki se zreali iz aktivnosti delavskih unij.

V vrstah delavskega razreda je precej mož in žena, ki slutijo, da je edini vzrok, zakaj je kapitalističnim razredom mogoče obdržati navdrednost sploh, v tem, ker so v posesti procesov produkcije same. Kot posledica tega znanja, teh vedno naraščajočih delavcev, ki so jedro inteligence svojega razreda, nameravajo odpraviti kapitalistično lastništvo in način njegove produkcije ter ga nadomestiti z družabnim lastništvom.

Tukaj zavzema razredni boj revolucionarno obliko — boj za izpremenitev gospodarskega temelja družbe na ta način, da se odpravijo razredi in razredne institucije sploh.

Marks si je stavil v nalogo, da pokaže, kako se bo to izvršilo kot posledica naravnega in logičnega razvoja kapitalistične družbe. Vztrajal je na stališču, da se bo kapitalistična družba sesula, ne zato, ker bi se morala, niti ne zato, ker je slaba ali krivična, temveč vsled njenih inherentnih faktorjev, vsled njenih sil samih. V politično ekonomijo ni vpletel Marks nikdar etikete. Trdil je, da koplje kapitalizem svoj lastni grob, in da se pokoplje vsled razvojnih načel in sil, ki so že v operaciji.

Ena teh načelnih sil, ki dela v tej smeri, je koncentracija bogastva. Marks je bil prepričan, da bodo velekapitalisti pogoltnili manjše kapitaliste in posledica tega bo koncentracija kapitala v vedno in vedno manjše število posameznikov. Na ta način se razvije na račun srednjega razreda, na račun neodvisnih kapitalistov, katere smatra Marks, da morajo prej ali slej izginiti iz površja, industrijalna plutokracija. Nekaj teh kapitalistov postanejo člani plutokracije, drugi so pognani v vrste proletariata. Koncentracija kapitala in izginjanje srednjega razreda sta le dve različni izpovedi enega in istega procesa, ki je nepretrgan del Marksove prognoze ali napovedi. Ta napoved je bila delno že izpolnjena, deloma se pa izpolnjuje pred našimi očmi. Neodvisni srednji razred je večinoma izginil, in kar ga je še, izginja naglo po poti prvih. Morda se je Marks z ozirom na merjenje časa, v katerem naj se ta proces završi, motil. Toda take zmote so človeške in so jih delali že drugi ljudje. Toda vprašanje, če naj vzame ta proces dvajset, petdeset ali sto let, ne ovrže njegove filozofije.

Še eden teh procesov, ki po računu Marksa ugotavlja izginjanje buržvazne civilizacije za nujno, je povečanje mizerije med delavskim razredom. Med socialisti samimi obstajajo sicer debate, če so aktualne razmere delavskega razreda resnično absolutno izboljšujejo, ali postajajo slabše. To je vsekakor važno vprašanje, toda naj je že pravilno eno ali drugo, temeljno vprašanje s tem ni rešeno. Tudi če vpoštevamo trditve, da živi delavstvo na splošno v boljših razmerah, radi argumentiranja samega, se vendar ne more zanikati, da so njegove razmere v primeri z onimi, v katerih živi vladajoči razred, slabše, kakor so bile nekaj. Produkcija dela je brez primere povečana. Vsak delež, ki ga dobi delavstvo iz te povečane produkcije, je tako malenkosten, da se skoraj ne izplača o njem prepirati. Na drugi strani se ne more zanikati, da je bilo vse — ali skoraj vse blagostanje družabnega napredka pridržano po lastnikih kapitala. Če je na primer pred dvajsetimi leti delavec produciral s svojim delom za \$5 vrednosti, je prejel za to v obliki plače \$2, in danes, ko producira za \$15 vrednosti, dobi za to v obliki plače \$5, vsled česar je vzlic povišanju plače še vedno izkoriščen za \$10. Ta nepretrgana proporcija izkoriščanja pomeni med kapitalom in delom prepad, ki postaja vedno večji! družabna neenakost postaja vedno vidnejša, in ker je leta vir, iz katerega izhaja revolucionarni duh, mora to voditi neizogibno v družabni preobrat. Toda svoje vere v ta preobrat Marks ni omejil na kakšen poseben vzrok. Pokazal je, da je za to več faktorjev, vsi vodeči v eno in isto smer, ter da je vsled njih razpad sedanje družbe neizogiben.

Druga gospodarska kontradikcija, ki razdvaja kapitalistično družbo v lastni hiši, so gospodarske krize. Marksovi kritiki so skušali sicer ovrči njegovo tolmačenje o vzrokih kriz. Po izvajanju teh kritikarjev, pripisuje Marks krize anarhiji v produkciji. Množina manjših kapitalistov producira slepo v temi in brez vsakega znanja o obsežnosti trga in brez vsakega lastnega merila o potrebi in množini produkcije. Te razmere odpadejo — pravijo Marks-

ovi kritiki — s trustom. Trust kontrolira in regulira produkcijo, in ker je v tesni zvezi s trgov, so mu dobro znane tudi zahteve po produkciji. Na ta način, pravijo Marksovi kritiki, so gospodarske krize odpravljene, ker odpravlja trust nadprodukcijo. Ti Marksovi kritiki so bili s svojim stališčem tako sigurni, da so napovedali, da bodo vse gospodarske krize odpravljene že v devetnajstem stoletju. Toda kdor se spominja krize leta 1907, ta ve, kako so se napovedi teh kritikov razblinile v nič. Ne Marksova teorija o krizah, ampak njeno napačno pojmovanje od strani kritikov, je bilo zgrešeno.

Marx ni nikdar smatral "anarhije v produkciji" za edini vzrok ali glavni vzrok krize. Po njegovem računu je bil to le kontributiven ali doprinašujoč faktor. Glavni vzrok kriz je po marksističnem teoretičnem sistemu v dvojni poziciji delaveca; prvič kot producent blaga, in drugič kot odjemalec tega blaga. Kot posledica kapitalističnega izkoriščanja potom čezmerne produkcije ali nadvrednosti, nastane med silo produkcije in nakupovalne sile ali konsumcije vrzel, in ta vrzel je temeljni vzrok krizam. Krize so izbruhli na družabnem telesu vsled prizadevanja, da se razpeča zečmerna produkcija, ki jo je produciralo delo, a je ne more konsumirati. Ne samo, da ne morejo trusti zamašiti te vrzeli, ampak morajo po razmerah, kakršne so, te vrzeli le še povečavati. In namesto, da se krize odpravijo, moramo pričakovati, da se od časa do časa povračajo s povečano sigurnostjo.

Na podlagi te razlage, je temelj, na katerem je izkoriščanje dela potom nadprodukcije ali nadvrednosti, povečanje mizerije delavskega razreda in povratki nepretragnih kriz, **v lastništvu procesov produkcije po kapitalističnem razredu**. Rešitev družabnega problema je glasom Marksa mogoča le z odpravo razrednega lastništva procesov v produkciji. Vprašanje, kako naj se to doseže, je prva naloga, ki se pojavlja mislim, ki žele osvoboditi delo. Prva in poglavitna naloga je odprava kapitalistične lastnine.

Toda kapitalisti so zelo utrjeni v svojih pozicijah. Dokumenti njihovega lastništva so vpisani v državnih arhivih. Država je vsak čas pripravljena vporabiti vsa sredstva, da se ti dokumenti zavarujejo. Policija in vojaštvo je vedno pripravljeno, da na poziv kapitala uduši vsak pojav delavske revolte. Ves pravosodni sistem jim je na razpolago in dobe vse sodnijske prepovedi ali "injunctiions", ki jih zahtevajo njihovi interesi. Ta država, ki tvori glavno kapitalistično trdnjavo, je politična institucija. Da doseže delavstvo končni cilj, mora biti torej njegova prva dolžnost, da dobi v svoje roke državo. To se doseže s politično izobrazbo delavstva, ki jo goji med slovenskimi delavci v Ameriki **Jugoslovanska socialistična zveza**.

Akoravno je bil človek izkoriščen po človeku od kar pomni človeška zgodovina, ni bilo človeštvo ni je pod kapitalističnim sistemom. Da cvete to izkoriščanje v dvajsetem stoletju bolj kakor kedaj poprej, je znak, da človeka še niso dosegli žarki civilizacije. Civilizacija brez socialistične družbe je nemogoča.

Izjava

sprejeta na seji odbora slovenske sekcije J. S. Z.,
dne 9. junija 1920.

Kaotični položaj, ki je posledica zadnje vojne, postaja po vsem svetu vedno kritičnejši. Zavezniški diplomatje so na svojih mirovnih konferencah ustvarili neštete pogoje za nove spore, ki morajo voditi do ponovne svetovne vojne. Principe demokracije so pozeptali v blato, na krmilo pa prihaja reakcija. Nasilja proti delavstvu v njegovem boju za izboljšanje sedanjega bednega stanja so na dnevnem redu.

Blokada proti ruskemu narodu se nadaljuje in poljski imperialisti so bili naščuvani v vojno proti Rusiji; s tem povečavajo bedo in mizerijo ruskemu in poljskemu ljudstvu ter povzročajo tisoče človeških žrtev na obeh straneh za interese kapitalizma in imperializma.

Beli teror krščanskih socialcev na Ogrskem vprižarja brezprimerne orgije proti socialistom in drugim radikalnim elementom. Stotine ljudi so že pomorili na najbrutalnejše načine, ki si jih morejo izmisliti krščanski, monarhistični elementi v svoji podivjanosti. In beli teror na Ogrskem se še nadaljuje, kljub temu, da se nad njegovo brutalnostjo zgražajo tudi mnogi meščanski elementi po vsem svetu.

Imperialistična Japonska se utrjuje v Sibiriji in Kitajski za svoje interese. Proti ruskemu ljudstvu v Sibiriji provocira in njegove voditelje odganja v ječe.

V Italiji so nemiri na dnevnem redu. V Rumuniji vre med kmeti in delavci proti fevdalnemu sistemu države. V Mali Aziji vlada anarhija. Z mirovno pogodbo, usiljeno Bolgariji, je zapaljena iskra, ki lahko zaneti nov vojni požar na Balkanu.

Jugoslavija se nahaja v politični in gospodarski anarhiji vsled nesposobnosti elementov, ki so na krmilu te države. V Ljubljani se je streljalo na izstradano, demonstrirajoče delavstvo in padle so žrtve, ki jih je zakrivila vse obsodbe vredna klerikalna vlada. Uvedle so se najstrožje odredbe proti obupani masi. Volitve v ustavodajno skupščino se zadržujejo, na ljubo reakcionarnim monarhističnim elementom. Na Hrvatskem je vlada postavno izvoljene zastopnike komunistične stranke vrgla iz občinskih zastopov. Med jugoslovanskim delavstvom pa rovarijo provokatorji v službi vlade, kapitalizma in klerikalizma in ga navajajo na nasilna sredstva, da dobi s tem vladajoči faktor pretveze za uspostavitve izrednih naredb, ki zadenejo vse delavsko gibanje in ga ovirajo v njegovem organizacijskem razvoju.

Privatne kompanije v Ameriki vzdržujejo svoje detektivske čete, ki jih v slučajih stavke rabijo proti delavstvu. V Mateawan, W. Va., so taki detektivi, v službi premogovniške družbe, izganjali delavske družine iz kompanijskih stanovanj samo zato, ker so bili možje osumljeni, da so pristopili v premogarsko strokovno organizacijo. Posledica teh provokacij je bila, da je prišlo do streljanja in padlo je dvanajst žrtev.

Iz newyorške postavodaje so bili izključeni, z veliko večino postavno izvoljeni socialistični zastop-

niki, samo zato, ker so socialisti. Razne države ameriške Unije sprejemajo ostre postave proti radikalnim delavskim političnim in strokovnim organizacijam, ki pa so tako prikrojene, da se lahko uveljavijo tudi proti takozvanim konservativnim strokovnim organizacijam delavstva. V ameriških ječah je še vedno zaprtih mnogo političnih jetnikov, med njimi tudi Eugen V. Debs, ki je sedaj kandidat za predsednika Združenih Držav na socialistični listi. Izredne vojne naredbe proti svobodi tiska in govora so še vedno v veljavi. Ustanovile so se razne jingoistične organizacije, ki so razbijale delavske shode ter lokale socialističnih in drugih radikalnih organizacij. Med delavstvom pa je bilo vposljenih polno prokokatorjev, ki so pod krinko radikalizma širili razdor med delavske vrste. Na sodiščih je dokazano, da so bili ti provokatorji v službi justičnega departmenta, privatnih detektivskih korporacij in raznih prosekuejskih organov iz posameznih držav. Legislature hočejo omejiti delavstvu pravico do štrajka in sprejemajo v tem oziru zakone, s katerimi hočejo uničiti delavske strokovne organizacije.

Kapitalizem je v krizi. Delavsko gibanje je v krizi. Družabna evolucija se je pričela pomikati v smeri proti socializmu. Veliki čas pa je našel delavske struje razdružene in zato je delo za socializem težavnejše in odpor reakcije uspešnejši. Mi bomo preboleli to krizo, kapitalistični sistem, tak kot je bil, pa je ne preboli več.

Družabni sistem se ne more spremeniti čez noč. Bede se ne more odpraviti z ukrepi. Sistematičnega dela je treba in to je dolžnost zavednega delavstva.

Slovensko zavedno delavstvo, združeno v Jugoslovanski socialistični zvezi, bo delovalo naprej za zmago socializma. Stalo bo na strani jugoslovanskega delavstva v Jugoslaviji in proletariata vseh drugih narodov v bojih za naše cilje. Slovensko delavstvo v tej deželi pa bo vodilo svoj boj za principe socialne pravičnosti tudi v tej deželi, kajti tu je naše glavno bojišče. Podpirali pa bomo z vso energijo solidarne nastope zavednega delavstva v boju za interese proletariata, kjerkoli se vrši ta boj.

V jeseni se bo na amer. volilnem bojišču zopet odločevalo, kdo bo v bodoče gospodaril usodi amer. ljudstva. Delavstvo, tu imaš priliko pokazati svojim nasprotnikom, kolikšna je tvoja moč!

Odbor slovenske sekcije poziva vse aktivne sodruge, naj gredo s podvojeno energijo na delo za organiziranje vsega slovenskega delavstva v Ameriki v Jugoslovansko socialistično zvezo. To bo naš najboljši, najizdatnejši protest proti kapitalizmu, klerikalnemu nazadnjaštvu, imperializmu in reakciji.

V bližnji bodočnosti razvije J. S. Z. svojo kampanjo za jesenske volitve. Za uspeh kampanje so potrebni socialistični klubi v vseh naselbinah, kjer živi naš narod. Naše geslo se more razširiti, naša organizacija utrditi.

Krivičnost, ki danes slavi svoje orgije po svetu, bomo odpravili s sistematičnim, vzgojevalnim, organiziranim delom za socializem. Za ta cilj vas kličemo na delo.

Odbor slovenske sekcije J. S. Z.

Odsevi dneva.

Republičanska konvencija v Chicagi je velika po številu delegatov in po reklamah. Nobenega dokaza pa še ni, da je velika tudi po duhu.

Vsakih pet minut imenuje kdo na konvenciji Lincolnovo ime. Zlasti če bi kakšen govornik rad dosegel aplavz, pa ga ne učaka. Ali Lincolnovega duha ni na tej konvenciji, na kateri bi moral resignirati, če bi slučajno zašel nanjo.

Današnji republikanci so veliki kristjani. Radi se sklicujejo na Washingtona, pa so pozabili, če so sploh kdaj vedeli, da niso Zedinjene države po Washingtonovem nauku osnovane na krščanstvu. Na njih konvencijah se moli. Rev. Myers, ki opravlja ta posel, poziva "Boga Washingtona, Boga Lincolna in Boga Roosevelta". Ni povsem jasno, ali so to trije različni bogovi, ali gre za eno božanstvo, takorekoč za boga Republičanske stranke. Nehote se človek pri tem spominja na bivšega kajzerja in njegovo priljubljeno frazo "Ich und Gott"... Sploh se zdi, da ima Republičanska stranka veliko simpatij do prusovstva.

Kansaški governor Allen je dejal, da mora biti ameriški prezident "Businessman" in zato priporoča generala Wooda, češ da je delal "business" na Kubi. Zakaj bi moral priti prezident baš iz teh krogov, je Allen pozabil povedati. Poznamo pa imena nekaterih prezidentov, katerih spomin živi in bo živel, ko ne bo nihče omenjal ne Allenovega ne Woodovega imena, pa niso bili kupčevalci. Na primer Lincoln, ki je bil republikanec... Wood je posebne vrste Businessman, in zaradi teh posebnih kvalifikacij se je posebno prikupil Allenu. Wood je pomagal premagati stavkujoče jeklarje in Allen ga hvali zaradi tega. Priporočati bi bilo Allenu, da gre s svojimi argumenti agitirat za Wooda med delavce.

Senator Lodge je predednik republikanske konvencije in je imel ob začetku velik govor, ki so ga njegovi oboževalci zelo hvalili. Raztrgal je Wilsona, da ni ostala ne ena dobra dlaka na njem. Po tem bi lahko spoznali, kakšen naj ne bo prihodnji prezident; ali bolj važno bi bilo vendar vedeti, kakšen naj bo. Tega ni bilo slišati od Lodga. Zdi se, da zna Lodge demolirati hišo, da je pa ne zna sezidati. Prvo je seveda lože.

Republičanska stranka ne mara Lige narodov, ker bi se morala Amerika brigati za evropske zadeve. Recite Rockefellerju, Morganu, Schwabu, da naj se ne brigajo za evropski Business.

Na republičanski konvenciji delajo pristaši posameznih kandidatov zanje reklamo kakor na ulici — z raznovrstnim perjem, s podobnimi zastavami i. t. d. Svet pa misli, da so delegati inteligentni ljudje, za katere so merodajni argumenti duha.

Svež humor je v kapitalističnih listih, razdraženih zaradi kapitalističnega denarja v volilni kampanji. Sami se ne branijo kapitalističnega denarja in ne bodo se branili niti tedaj, kadar bodo s kapitalističnim denarjem podprti kandidati naročali volilne oglase pri njih.

* * *

Nekateri idealisti mislijo, da je mogoče prepodrediti Republičansko stranko. Njih ideali niso revolucionarni, le nekaj nazorov o poštenju in čistosti v politiki jim roji po glavi. Ali z lepimi pridigami se ne reformira klika, ki ji njeni interesi ne dopuščajo takh idealov.

* * *

Ko je bil Lincoln prezident Zedinjenih držav, je dejal: Delo gre pred kapitalom in je neodvisno od njega. Kapital je le plod dela in nikdar ga ne bi bilo, če ne bi bilo dela pred njim. Delo je višje od kapitala in zasluhuje največje uvaževanje... Sedaj ne pričakuje republičanska stranka takih izjav od moža, ki naj bo njen kandidat za predsedništvo. Lincoln gotovo ne bi mogel danes biti njen kandidat.

* * *

Navadno je človek, če je potreboval sladkorja, šel h groserju. Sedaj gleda v okna prodajaln oblek, perila, posode in drugih reči, kjer je tupatam oglašena prodaja sladkorja. V Washingtonu prodajajo sladkor po tobakarnah, funt po 26 centov; dobiti ga je po dva funta, ali neka prodajalna ga ponuja po štiri funte za \$1.04 in pravi, da ga bo dobiti tudi več, če se pravočasno naroči. Morda se bo sčasoma dobil krompir v prodajalnah barv, jajca pa v prodajalnah pohištva... Kjer bi bilo normalno pričakovati, da imajo sladkorja, je tarnanje, da ga ni. Kako prihaja v tobakarne? Špekulacije in špekulantov seveda ni...

* * *

Wood? — Lowden? — Johnson?... Kdo bo nominiran?... Mr. Harding, Harding iz Ohije... Ha? Kdo je mr. Harding? Well, senator. Dvakrat je bil v državni legislaturi, enkrat je bil governorjev namestnik, v Marionu izdaja lokalni listek, "Marion Star"... Radi bi vedeli kaj več o delu, o sposobnostih o zaslugah moža, ki gre za tem, da postane predsednik Zedinjenih držav? — Težka reč. Njegovi pristaši pospeševanci njegove kandidature sami ne znajo kaj več povedati. In Republičanska stranka je videti srečna, da ima sploh kandidata. Saj je potrebovala deset glasovanj, preden ga je dobila. V takih razmerah ne more zahtevati novega Lincolna, zlasti če ga v stranki sploh ni.

* * *

Mesto Marion, O., je v soboto jubiliralo; to se pravi, napravilo je toliko šuma in ropota, kolikor ga more najhše mesto producirati. Vse zato, ker je republičanska konvencija nominirala Hardinga. Sama nominacija ne pripelje človeka v Belo hišo pa so si dobri Marionci menda mislili: Praznujmo zdaj; po volitvah morda ne bo več povoda za to.

* * *

Reakcionarna struja je v vsakem oziru prevladovala na republičanski konvenciji. Izražala se je v platformi prav tako, kakor pri nominaciji. In tako je

prav. Kar je črno, naj se pokaže črno. Prebarvanje itak ne bo nič koristilo, ker se prej ali slej odrgne.

Kdo naj podpira socialistično gibanje?

Socialistično gibanje po vsem svetu je v boju za svojo moč pokazalo, da delavci ne smejo zaupati v podpori za vzdrževanje svoje organizacije in časopisja nobeni dobrodušnosti posameznikov ali finančni slepi sreči; istotako ne smejo računati na nesigurne dohodke za pokritje drugih stroškov, ki so v zvezi z delavskim gibanjem, ne glede na to, da je s tem v zvezi tudi demokratična kontrola, ki mora biti pri vsaki delavski organizaciji vsemu delu podlaga.

To so temeljni vzroki, da so socialisti vsepovsod vpeljali strankin davek. Druge politične stranke, demokratično in republikansko financirajo ljudje, ki nasprotujejo socialističnemu gibanju in si prizadevajo, da ostane vse pri starem. To se vidi najjasneje ob takih časih kot so predsedniške volitve. Republikanci so izdali za svoje volitve milijone dolarjev, in pri demokratični stranki ne bo nič drugače. Ti sicer ne vzdržujejo rednih organizacij, kakor na primer socialistična stranka, ki si prizadeva vseh 365 dni v letu delavstvo organizirati in izobraziti, ampak prirejajo parade in navdušujejo ljudstvo s hruščem in truščem, da jih pridobe za svoje interese. Obe stare kapitalistične stranke računajo na denar in nezavednost ljudskih množic. Socialisti si prizadevajo izobraziti te množice, tako da bi začele misliti za svoje interese in bi pomedle ta sistem izkoriščanja in krivice iz površja.

Taka propaganda mora biti skozinsko organizirana, sicer je vsako prizadevanje vzgoje brez uspeha. Od tod vedno in vedno naglašujoča potreba o organizaciji.

So časi, ko je propaganda za organiziranje socialističnih klubov oteškočena, toda v takem času kot je sedaj, ko smo pred predsedniško kampanjo in je vse politično življenje naroda razmajano, je treba gledati, da se stori vse, kar je mogoče, in se organizira tudi naše gibanje čim jače.

Sodrugji po nasebinah, ki vedo za kraje, kjer bi se dalo ustanoviti socialistični klub, naj takoj pišejo tajništvu Jugoslovanske socialistične zveze, 3639 W. 26th Street, Chicago, Ill., in naj zahtevajo tiskovine zaustanovitev socialističnega kluba.

Ne pozabite sodrugji, da je osvoboditev delavstva v delu delavstva samega.

Na delo, sodrugji in somišljeniki!

Tajništvo J. S. Z.

NAŠA SITUACIJA.

Ob mnogih prilikah smo že povedali in povdarjali, da je povzročila vojna socialističnemu gibanju vsepovsod velike udarce. Stare vezi so tu pa tam popokale, v nekaterih slučajih so pa postale tako zrahljane, da jih je treba vsak čas drgniti skupaj. Seveda se čutijo te razpoke in zrahljanost vsepovsod, v vseh strankah in v vsem življenju.

Iskati stare vezi in utrjati razrahljane, je za socialiste danes ena največjih in najtežavnih nalog. Zlasti so te naloge težavne ob tej veliki draginji ti-

skovin, katerih draginja ima svoje vzroke v podraževanju papirja, ki je eno glavnih sredstev za iskanje in utrjevanje vezi.

Ker se naročnina "Proletarec" ni podražila vzlic temu, da se je tisk podražil za 140 odstotkov, in naročniki ne pomnožili, je naravno, da nastaja deficit, ki ga je imel list sicer vedno, odkar obstoji, čedalje večji. V zadnjih petih mesecih ga je bilo do \$800. Da se ta deficit vsaj deloma zniža, je potrebno listu novih naročnikov. Vsled tega apeliramo zopet na naše stare in nove zastopnike in vsakega posameznega organiziranega sodruga, da pridobi "Proletarec" nove naročnike.

S pomnoženimi novimi naročniki bodo opravili sodrugi dvojno delo: utrdili bodo zrahljane vezi med slovenskimi delavci, ki jih je povzročila vojna, in postavili "Proletarec" na boljše gmetno stališče.

Sodruga zastopnike in somišljenike "Proletarec" presimo, naj to situacijo vpoštevajo.

UTRINKI.

Lord Northcliffe, ki kontrolira celo vrsto časopisov na Angleškem, izjavlja v London Times, da so bile istorije o nemških okrutnostih med vojno, o sežiganju živih, o iztikanju oči, o križanju i. t. d., zlagane. Take povesti so prinašali med vojno tudi lordovi listi. Bilo bi več vredno, če bi bil Northcliffe že takrat povedal, kaj je laž. Ali takrat so nekateri ljudje mislili, da se mora narodno sovraštvu podžigati za vsako ceno in z vsemi sredstvi in zato se je o nasprotniku lagalo, da se je vse kadilo. Take bajke so seveda tudi nemški listi prinašali o zaveznikih. Sedaj, ko je treba misliti na obnovitev trgovine in pstaja večerajšnji sovražnik zopet odjemalec, dela šovinizem ovire in ga je treba polagoma zopet odpravljati. Ali videti je, da je to teže, kakor strupiti ljudke duše.

Če se sme verjeti obligatnim časniškimi poročilom, je revolucija v Mehiki končana in Huerta je postavljen za predsednika. Razni poročevalci pripovedujejo že razne reči o novem gospodarju, a skoraj bi bilo bolje, da ne bi bili tako zgovorni. Mož nemara ni napačen, toda kogar hvalijo ljudje, ki jih že davno poznamo kot najemnike gotovih interesov, se kaj lahko osumi, da je tudi sam s temi interesi na ta ali oni način v zvezi. In to ni nikakor priporočljivo, če se vzame v poštev, da ni teh interesov vodilo nikoli nič drugega, kakor sebičnost.

Vsa mehiška revolucija je tudi danes še zelo nejasna zadeva. Kar pripovedujejo o konfliktih zaradi predsedniške kandidature, postaja skoraj smešno; v Mehiki se je seveda tudi v prejšnjih časih zgodilo že marsikaj, kar se je moralo vsem normalnim možganom zdeti absurdno, toda toliko vedo menda tudi tam, da je od kandidature do volitve in izvolitve precej dolgih korakov. V mehiških zadevah so bili pa skoraj vedno kakšni tuji prsti in človek se ne more ubraniti suma, da so se vtikali tudi v to reč. Kaj je pravzaprav zagrešil Carranza,

se more le ugibati, zakaj časniška poročila imajo tako malo jedra, da se človek lahko okrutno zmoti, če hoče graditi na njih. Vedno je bilo slišati in čitati, da je bil Carranza priljubljen. Zdi se, da je bila njegova vlada res liberalna v dobrem pomenu besede, da se je vjemala z željami in interesi ljudstva, in da so jo obsojali le reakcionarji — doma in preko meje. Kaj se je zgodilo, da se je moglo to kar čez noč izpremeniti? Bajke korespondentov ne pojasnjujejo tega vprašanja. Tudi ne povedo, kdo je financiral revolucijo, kar bi bilo na vsak način zanimivo vedeti. Na drugi strani pa vidimo, da silijo gotovi krogi še vedno na intervencijo Zedinjenih Držav v Mehiki, kakor da je sedaj baš najpripravejši čas za to, kakor da je revolucija pripravila najugodnejša tla. Po vsem tem je skoraj nemogoče sklepati kaj drugega, kakor da je bila tudi revolucija pripravljena, in niti to ni težko ugeniti, komu je moglo biti največ ležeče na tem, da se pripravi in izvrši. Iz vsega sledi, da bo dobro v bližnji bodočnosti gledati na prste finančnim krogom, ki imajo v Mehiki načrte za velike dobičke.

V češkoslovaški republiki se je zopet sestavila koalicijska vlada s prejšnjim socialističnim ministrskim predsednikom Tusarjem na čelu. Nemški socialisti niso vztopili v kabinet, vsled česar mora postati položaj za češke socialiste zelo mučen. Nemške meščanske stranke so podale izjavo, da ne priznajo države, ne njene ustane, ne njenih zakonov. Nemški socialist Hahn je na to izjavil, da velja to le za kapitalistične Nemce. Tusar je v svojem nastopnem govoru dejal, da hoče republika živeti z vsemi sosedi v miru, doma pa pospeševati demokratičen napredek, izvesti socializacijo rudnikov, podpirati kooperative in uresničiti ločitev cerkve od države. Masaryk je bil ponovno izvoljen za prezidenta.

Zavezništvo poka že davno, ali polagoma prihaja že doba, ko ni videti le pomanjkanja prijaznosti, ampak postajajo razmere že naravnost neprijazne. Francozi in Angleži se na primer že vzajemno dražijo. Anglija misli na obnovitev stikov z Rusijo. Francija noče o tem ničesar slišati. Anglija pravi, da ne more vzdržavati vojske zoper Rusijo; to je en del resnice, drugi je pa ta, da ne morejo angleški gospodarski interesi prenašati večnega sovraštvu z Rusijo. Francoska vlada je popolnoma pod vplivom finančnih kapitalistov, ki ne mislijo na nič drugega, kakor na možnost, da bi izgubili denar, ki so ga svojčas posodili carski vladi. In sedaj se trudi francoska vlada, da bi prepričala svet, kako nevarni so boljševiki kapitalistični anarhiji, ki se po krivici imenuje red. Dokazati se trudijo, da so vse stavke v Franciji izzvali ruski boljševiki in zopet imamo priliko čitati vsakovrstne fantastične legende kakor v prvih časih boljševiške vlade. Zdi se, da se Anglija topot ne da tako lahko "prepričati" in da se misli nadalje pogajati z moskovskim zastopnikom. Francoska vlada se jezi zaradi tega in nagaja Angliji po svojih močeh. Odpoklicati hoče svojo vojsko iz Male Azije, češ da je v tem oziru v ena-

kem položaju, kakor Anglija z vojsko, katere ne more vzdrževati zoper boljševiško Rusijo. Sklenila je že premirje z nacionalističnimi Turki, in Anglija se jezi in obenem boji, da bo Turkom odprta pot do Egipta. Tista načela, ki so bila zlato zapisana, ko se je shajala konferenca v Parizu, ne igrajo pri vsem tem seveda nobene vloge. Ali pri vseh teh zdražbah se večasi lahko lepo porabi kakšna visoko doneča beseda o pravicah narodov, o samoodločevanju in podobno. Sicer pa ostanejo te zdražbe enstavne zdražbe in porode lahko posledice, o katerih se ni konferenčnikom niti sanjalo, ko so še igrali slovo za večne čase. Včeraj prijatelji, jutri so že lahko največji sovražniki. In Liga narodov utegne biti razbita, preden bo sploh živa in preden ji zapoje ameriški republikanci De profundis.

S prvim julijem se zopet podraži tiskarski papir in potem še enkrat pred koncem leta. Tako nanzanjajo papirnice. Vse manjše časopise je že sedaj v velikih stiskah; poleg tega, da je papir drag, se ga tudi zelo težko dobi.

Jason Rogers, urednik newyorške "Globe", priporoča urednikom listov iz mest po deželi, naj napravijo pritisk na kongresmane, da sprejmejo zakon, ki bo omejil velikost časopisov in cirkulacijo. Rogers je ob tej priliki priobčil podatke, z katerih je razvidno, da porabi 12 tisoč listov iz mest po deželi 32.000 ton časnikarskega papirja na leto, medtem, ko ga porabi samo en dnevnik v Chicagi za svoje nedeljske izdaje 40.000 ton na leto. Primerjajte razliko. 12 tisoč listov porabi skozi vse leto manj tiskovnega papirja, kakor pa en sam list v Chicagi za svoje nedeljske izdaje.

Ni brez podlage obdolžitev, da so se papirnice in veliki metropolitanski časopisi zarotili uničiti vse malo časopise, v prvi vrsti delavske liste. Na ta način vzamejo privatni interesi ljudstvu njegovo najboljšo orožje, od privatnih družb neodvisno časopisje.

Čitatelj, ko ti poteče naročnina, jo obnovi brez odlašanja. Skušaj si predstavljati, kako težko je v današnjih razmerah upravi vzdrževati list. Radi tega ji skušaj po možnosti pomagati s tem, da pridobivaš listu nove naročnike.

Če hočemo, da se "Proletarcu" zmanjša deficit, mora dobiti vsaj 1000 novih naročnikov. V vaši naselbini so ljudje, ki bi ga naročili, če bi jim ga pokazali in jih vprašal, naj se nanj naroče. Poskusite to še danes.

Pred sodiščem.

Advokat neke bogate tvrdke: "Dokazal vam bom, da je ta zakon neustaven. Ali mislite, da boste spričo teh dokazov dobili vašo tožbo?"

"Prav lahko," je odgovoril drugi advokat.

"Dobro," je nadaljeval prvi, "začnite s svojimi argumenti."

"Argument že imam. Moje stališče je neomajano. To je tisti zakon, o katerem ste pred dvema leti trdili, da je ustaven."

Slov. delavska

podporna zveza

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1908.

Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.

2. Pom. taj. ANDREJ VIDRICH, R. F. D. box 4, Johnstown, Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: IGNATZ PODVASNIK, 6325 Station St., E. E. Pittsburgh, Pa.

1. nadzornik: SOPHIA BIRK, 6006 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

2. nadzornik: IVAN GROSELJ, 885 137th St., Cleveland, O.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 135, West Mineral, Kans.

1. porotnik: BRANC TEROPČIČ, R. 1, Bonanza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VEHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.
Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so ujudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštnih, Expressnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslovljajo: Blas Novak, Union National Bank in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnjopravi.

SPREMEMBE PRI DRUŠTVIH S. D. P. Z. MESECA
MAJA 1920.

St. 1.—Zopet sprejeti: Fr. Umek, 1214.

St. 2.—Novo pristopila: Justina Znidaršič, 11714, Zopet sprejeti: Alojzija Turk, 3853; Matija Turk, 1780; Ivan Čušar, 266; Jožef Tomužin, 3955; Jožef Miklavčič, 8577; Terezija Miklavčič, 8555; Fr. Gačnik, 11452. Suspendirani: Marija Suhadolnik, 8544; Julijana Hodej, 8550; Jakob Suhadolnik, 1628; Ivan Glavač, 8572, Andrej Golob, 8592; Katarina Golob, 8559; Vid Kodej, 8580. Črtana: Stefan Vidmajer, 2004; Ivan Gračner, 3818.

Stev. 3.—Črtan: Jožef Pirman, 5393.

Stev. 8.—Suspendiran: Jerovšek Frank, 212.

Stev. 9.—Zopet sprejet iz pasivnosti: Frank Lipush 9824.

Stev. 10.—Novo pristopil: Tomaž Kazlina, 11715. Zopet sprejet: Jožef Krumar, 5359. Suspendirani: Jurij Sustin, 11162; Jurij Katič, 11454; Alojzij Gustin, 11609; Nikolaj Pavlic, 11668. Črtan: Frank Rifel: 296. Prestopil: Jožef Novakovič, 2194; k društvu št. 51.

štev. 11. — Suspendirana: Berta Katarinčič, 5365. Črtan: Andrej Obreza, 709. Prestopil: Fred Ojsteršek, 159, k društvu štev. 156.

štev. 12. — Suspendovan: Mihael Nevedomski, 4223.

štev. 14. — Zopet sprejeti: Nick Galinae, 1957; Fr. Maurerčič, 1960; Ivan Frlan, 2156; Mihael Popovič, 11487; Jožef Kovač, 11357. Črtan: Ivan Baner, 2712.

štev. 15. — Zopet sprejeta: J. Brandskofski, 3175; Fr. Krivec, 5449.

štev. 17. — Odstopila: J. J. Šturm, 11416, Jožef Šturm, 6233.

štev. 23. — Novo pristopila: Ivan Velescey, 11716; Fr. Grnoga, 11717. Suspendirana: Štefan Črnko, 1012; Jožef Jakosetič, 5071.

štev. 25. — Ivan Demšar, 10406.

štev. 29. — Zopet sprejet: Ivan Eržen, 8652; Prestopil Anton Maslo, 7845.

štev. 30. — Suspendiran: Vincenc Jančič, 4780.

štev. 34. — Suspendiran: Viktor Wesar, 1129. Prestopil: Fr. Kovač, 5605; Ana Golobič, 6286; Ivan Golobič, 5401.

štev. 35. — Suspendirana: Helena Polutnik, 8329.

štev. 36. — Novo pristopil: Fr. Dudak, 11728. Prestopil: Anton Medvešek, 5800; k dr. štev. 1.

štev. 37. — Zopet sprejeta: Anton Kukec, 4824; Juriž Klančar, 4957. Suspendirani: Ivan Grbec, 5134; Frank Župec, 5392; Jožef Rupnik, 2824; Frank Debevec, 3839. Črtana: Jožef Rode, 6998; Anton Srebotnjak, 4352.

štev. 38. — Zopet sprejeta: Anton Bolicky, 6106; Jožef Berus, 8667. Suspendiran: Fr. Bregar, 6112.

štev. 39. — Suspendiran: Pavel Mahkovec, 5193.

štev. 41. — Zopet sprejeti: Tedy Bodovinc, 11107; Alojzij Zore, 9070; Gašper Kernel, 3396; Frank Mesojelec, 11169; Frank Razengar, 9130; Martin Krule, 3531; Ignac Pervanja, 2838; Marija Pirhne, 2077; Marija Fortuna, 9114; Iv. Borčan, 9121. Suspendirani: Marija Bongus, 3496; Iv. Bongus, 2844; Marija Godec, 2672; Rotija Vođnik, 3032; Ana Zeleznik, 9060; Ant. Princ, 9087. Črtani: Amalija Kodek, 3697; Uršula Hren, 9096; Marija Zadnik, 9127; Ana Marko, 3498.

štev. 42. — Zopet sprejeta: Jožef Uhan, 567; Frank Tomše, 1799. Suspendiran: Frank Drobnič, 3076.

štev. 45. — Novo pristopila: Amalia Mlekuš, 11734.

štev. 50. — Zopet sprejet: Jožef Span, 9300. Suspendirani: Matija Znidaršič, 2102; Karol Pancec, 9697; Marija Pancec, 9709; Martin Krušič, Lize Krušič, 9256; Karol Zafuta, 9298. — Črtani: Frank Giontini, 9245; Fr. Nalimal, 9237; Fr. Roje, 9212; Matija Pograjc, 2112; Frances Pograjc, 9265. Prestopil: Anton Agres, 10028.

štev. 51. — Zopet sprejeti: Jakob Pivk, 4387; Fr. Penko, 9015; Gregor Plesničar, 9668; Alojzij Senk, 8973; Anton Kerne, 9042; Fr. Suhadolnik, 10222; Matija Jerele, 6285. Črtana: Josipina Škedelj, 9039.

štev. 56. — Črtan: Matija Jaklič, 4292.

štev. 59. — Suspendiran: Fabjan Bešek, 2732.

štev. 60. — Prestopil: Frank Tolar, 4451.

štev. 61. — Novo pristopil: Vinko Kosevič, 11738.

štev. 62. — Zopet sprejeti: Neža Žagar, 3207; Zala Bogovic, 6366.

štev. 64. — Zopet sprejet: Math. Kmetec, 3145. Suspendirana, Roza Znidar, 6355.

štev. 66. — Zopet sprejeti: Franc Hofer, 5902; Frank Potočnik, 10415; Frank Penik, 6218. Suspendiran: Josip Lipovšek, 10466. Črtan: Franc Kosmač, 10465.

štev. 68. — Zopet sprejet: Leo Rozman, 4210.

štev. 69. — Črtani: Fr. Lokmar, 7993.

štev. 73. — Novo pristopila: Uršula Mežar, 11739.

štev. 78. — Prestopil: Frank Parkelj, 11176; k dr. štev. 99.

štev. 79. — Zopet sprejet: Ivan Dragar, 5090. Črtana: Alojzij Jakobe, 4446; Marija Jakobe, 5410.

štev. 81. — Novo pristopil: Frank Londsman, 11730; Ivan Stefan, 11731.

štev. 82. — Novo pristopila: Marija Bernik, 11735. Zopet sprejet: Pavel Pirnat, 11028; Ignac Sluga, 11055. Prestopil: Fr. Kokelj, 11044.

štev. 87. — Suspendiran: Ivan Mihelič, 9314.

štev. 91. — Novo pristopil: Ivan Kristan, 11711.

štev. 95. — Suspendiran: Štefan Manrič, 11324; Jernej Potočnik, 9916.

štev. 97. — Prestopil: Rudolf Pavlič, 9944; k dr. štev. 104.

štev. 99. — Novo pristopil: Filip Zakonšek, 11710.

štev. 100. — Suspendiran: Anton Mlinar, 11250.

štev. 104. — Zopet sprejeta: Ig. Hohljajtner, 6677; Marija Hohljajtner, 6678.

štev. 105. — Zopet sprejet: Mihael Korčun, 10035. Črtan: Fr. Lavrič, 956.

štev. 107. — Črtan: Frank Golob, 9469.

štev. 108. — Suspendiran: Gregor Vranič, 10147.

štev. 111. — Novo pristopil: Stanislav Wodarski, 11736.

štev. 112. — Suspendirani: Anton Vidmar, 1018; Ivan Grošel, 10200; August Dugar, 10306.

štev. 117. — Margareta Smith, 11727. Suspendirani: Jožef Abram, 7157. Frances Abram, 7183; Dan L. Feick, 11087; William Magroski, 7218; Gertruda Magroski, 7167; Iv. Koderman, 7273; William Holzhauser, 11645.

štev. 118. — Umrli: Anton Arh, 10276.

štev. 120. — Suspendiran: Tom Prijatelj, 11279.

štev. 123. — Suspendirana: Ana Ruzič, 7750.

štev. 126. — Zopet sprejeta: Ivan Prudič, 4048; Ivan Drempetič, 6908. Suspendirani: Frank Carman, 6959; Jakob Hribar, 6788; Anton Lespijak, 6822; Iv. Dolšak, 6833; Ivan Hrovat, 6846; Mihael Anžlin, 6912; Jožef Sedaj, 6862; Jožef Valenčič, 6847.

štev. 127. — Prestopila: Marija Jerala, 8352; k štev. 146.

štev. 128. — Suspendirana: Jakob Stregar, 10869; Frančiška Stregar, 10876.

štev. 131. — Suspendiran: Jakob Božičević, 7874. Črtana: Ant. Mesič, 7884; Ivan Lenaršič, 7918.

štev. 132. — Črtani: Frank Jakoš, 4468; Fr. Medvešek, 9460; Terezija Jakuš, 7469.

štev. 133. — Anton Horvat, 9421; Marija Tomšič, 9495.

štev. 139. — Zopet sprejet: Ivan Uran, 11263.

štev. 143. — Novo pristopil: Frank Strah, 11726.

štev. 145. — Zopet sprejeti: Frank Pucel, 1984; Anton Kovač, 7392; Anton Blatnik, 7404; Anton Groznik, 7351; Martin Anec, 7377; Frank Ferkul, 7333.

štev. 146. — Novo pristopila: Marija Ragpet, 11719.

štev. 150. — Črtan: Martin Žgave, 4607.

štev. 151. — Novo pristopila: Matija Kenda, 11722; Jakob Michlizzi, 11720; Valentin Čer, 11721.

štev. 152. — Zopet sprejete: Anton Barbany, 11284; Iv. Jantal, 11080. Črtana: Juraj Horvat, 11118; Tomo Potak, 11283.

štev. 153. — Novo pristopil: Jožef Radošević, 11733.

štev. 156. — Novo pristopil: Peter Ulinac, 11737. Suspendiran: Jožef eČrmelj, 11578.

S sobratskim pozdravom

Blas Novak, tajnik.

POMAGAJTE KMETSKO-DELAVSKI ZVEZI

v Sloveniji organizirati poljedelsko ljudstvo v socialistične vrste. To lahko storite s tem, da naročite knjige, ki jih je založila gori omenjena organizacija. Vsa skupljena svota bo, po odbitju tukajšnjih pošiljalnih stroškov, oddana tajništvu Kmetско-delavske zveze v Ljubljani.

Cene knjigam:

“Za staro pravdo”, (spisal Fran Erjavec75c

“Don Correa”, (spisal G. Keller, poslovenil dr.

Joža Glonar)50c

Naročila pošljite na

PROLETAREC,

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

“Izkušnja pokazuje, da gre vsaka človeška skupina napram socializmu po svoji posebni poti. Celo Leti hodijo po drugi poti kakor njihovi bratje v Rusiji. Mnogo in različnih oblik bo v revoluciji, kakor jo pojmujejo socialisti, toda vse se zlivajo v en cilj. Če se ustanovi socialistični režim v Franciji in Nemčiji, se bo v teh krajih laglje ohranil in nadaljeval, kakor v Rusiji, kajti tam bo našel za svoj obstoj že vse priprave, katerih v Rusiji ni bilo.” — Lenin.

